Рф-573

Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирлиги
Ўзбекистон давлат консерваторияси

Мусиқий Шарқшунослик кафедраси

Ноталаштириш фанидан

Курс иши

Мавзу: «Наманган "Ёр- ёрлари" хусусида»

Бажарди:Турсунов Д.
Текширди :Қурбонов Х

Тошкент- 2010

Reja:

1.Kirish "Yor yorlar"
2.Asosiy qism "Namangan yor yorlari"
3.Xulosa
4. Adabiyotlar ro'yxati

Kirish

Yor-yor nikoh töyi marosimlari jarayonida aytiladigan xalq qöshiği. Qadim zamonlardan özbek, tojik, uyğur va turkman xalqlari orasida keng tarqalgan. Odatda doira jörligida kelinni kuzatayotgan ayollar tomonidan Farğona vodiysida ijro etiladi. Zarafshon vohasida esa kelinnikiga ketayotgan yigitlar tomonidan ham ijro etiladi. Qozoqlarda „sinsu" ruslarda „Плачь невесты" deb ataluvchi töynarosim qöshiqlari öz vazifanga köra yor-yorlarga yaqin turadi. Jumladan, „Плачь невесты" va özbek yor-yori kich, asosidagi III va I tovushlar tayanch bölgan quyi oqimli oxanglarda kuylanadi. Shunga öxshash xolatlar tojik yor-yorlari va qozoq „jar-jarlari" bilan ham qiyoslaganda uchraydi. Demak, özbek yor-yorlari keltirilgan dalillardan ayonki, yiğining ifodasi bölib chiqmoqda. Yor-yor oxanglarining serkölamligi ularning kelib chiqish tarixi va negizi masalasiga diqqatimizni qaratdi. Musiqashunos O. Ibroximovning fikricha, köp qöshiqlar va kuylar asosida yor-yor modeli yotadi.

Asosiy qism

„Namangan „yor-yor"lari xususida"

Milliy qōshiqchilik an'anasida yor-yorlarning xilma-xil kōrinishlari mavjud. Ayniqsa, Namangan yor-yorlari ōzining dilrabo oxanglari bilan mashxurdi Musiqashunos S. Begmatovni fikricha hozirgi kunda Navrōz bayramlari, Mustaqillik va boshqa marosimlarda Namangan yor-yorlari ijro etilar ekan. Namangan viloyati ōzi bir lokal hudud bōlishiga qaramasdan, ōzining ichida mikrolokal hududlarni mujassam etgan. Mazkur hududlarda yor-yorlar turli xil vaziyatlarda va turlicha ijro etiladi.
Viloyatning Uchqōrgon, Uychi tumanlarida kelinni kuyov xonadoniga olib kelish paytida kuylanadi. Lekin Chust tumanida esa yor-yorlar tōy marosimi nihoyasiga yetgandan sōng, kelin-kuyovni kuzatish maqsadida ijro etiladi. Yana bir narsaga guvoh bōldim-ki, ushbu xududlarda bir-biriga qarama-qarshi xususiyatlar xususan „Kōtaring, kōtaring deganda bar dam bōling„ yor-yor" qōshiqi ham boshqa bir vaqtlarda ijro etilar ekan.

Chust tumani tŏy marosimlarida, kelinni kuyov xonadoniga olib kelganda, kuyov uni kŏtarib olasda qy-langan vaqtda yangalar tomonidan ijro etiladi. Uch-qŏrgŏn tumanlarida esa tŏy marosimi tugagandan sŏng, kuyov jŏralar kuyovni, qutlov" maqsadida ushbu qŏshi-ni ijro etishadilar.
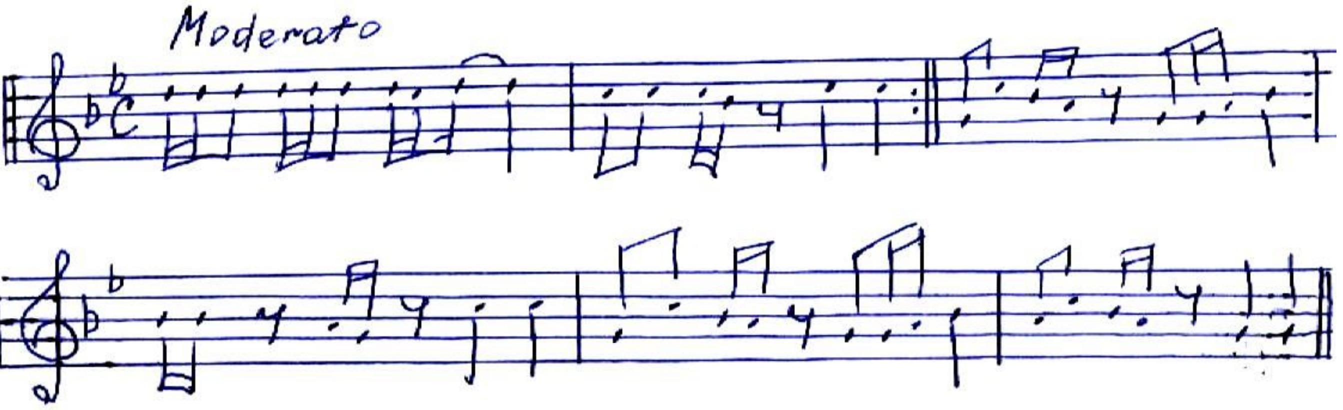
Ushbu yor-yor boshqa yor-yorlarga qaraganda, tematik jixatdan ijro etilish xususiyati va intonatsion melodik taraflardan ham ancha farq qiladi. Naman-gan yor-yorlarida tovush yŏnalishlari bir-biridan farq qiladi. Ammo ladlari bir xildir. Professional sozanda, bastakor Abduhoshim Ismoilov ŏzining „Na-manga yor-yor" lari ijrosida frigiy ladi ushbu asar-ning asosi hisoblanadi.

Xulosa

Hozirgi kunda har bir tuman öz an'analarini davom ettirib kelmoqda. Demak, bu yerda folklorga oid turli xil marosimlar, janrlar yotadi.

Ekspeditsiya natijasida shu narsa ma'lum böldiki bu olib borilgan ishlarni debocha sifatida körsak, mubolağa bölmaydi. Hali bu maqom özbek musiqashunoslari tomonidan juda keng darajada yoritiladi.

Фойдаланилган адабиётлар:

1.”Ўзбекистон миллий энциклоподияси,” 3 том Тошкент 2003 йил
2. Тоштемиров Н. “Жиззах Ёр-ёрлари”// Ражабийхонлик илмий анжумани материаллар Тошкент 1993. 50-52 бетлар
3. “Тўйлар муборак, Ёр-ёр”, Тошкент 2000